

Lykke Friis, klima- og energiminister (V)

Folkemødet på Ejer Bavnehøj 28. august 2011

Det talte ord gælder

Kære alle sammen

Først og fremmest tusind tak for lejligheden til at stå her i dag.
Som dansker med tyske aner – min far var fra Åbenrå; min mor fra Kiel – har jeg glædet mig meget til at være sammen med Jer.

Folkemøder på danske bjerge er altid specielle – fordi de, som statsministeren udtrykte det fra denne talestol sidste år – er fællesskabets udsigtsposter.
Og netop i år er det særligt vigtigt, at vi benytter os af dem.

Fra udsigtsposten kan man nemlig få øje på en tragedie, der har mejslet sig ind i vores allesammens hukommelse og som for altid vil være uløseligt forbundet med sommeren 2011.

Og her tænker jeg naturligvis på Oslo og Utøya.

Tragedien minder os alle om, at kampen for demokratiet ikke sluttede i det 20 århundrede.
Nej, der findes folk, som ikke tror på, at sandheden er forbundet med dialog, og som ikke vil værne om mindretallet.

Med folkemødet i dag sender vi derfor også - med en lettere omskrivning af Jens Stoltenbergs fornemme udsagn- budskabet om, at ”ingen kan skyde os til tavshed.
Ingen kan skræmme os fra at være Norge – og Danmark”.

Men året er også specielt af en anden årsag.

For i år, nærmere bestemt den 13. august, markerer vi også 50 året for Berlinmurens opførelse.

Hvor 20 året for Berlinmurens fald var en europæisk jubeldag, bør den 13. august være en fælles europæisk mindededag, hvor vi markerer rædslerne ved det totalitære DDR-regime.
136 uskyldige mennesker blev skudt af landsmænd ved muren – bare fordi de ønskede et bedre liv – og millioner af mennesker måtte ikke ytre sig frit eller besøge Tante Trude eller onkel Hans i Hannover.

Murens opførelse var én stor tilståelsessag for et regime, der havde slået fejl.

Som USA's præsident John F. Kennedy formulerede det i sin berømte ”Ich bin ein Berliner-tale” i 1963:

”det kan godt være, vi har nogle udfordringer i Vesten, men vi har nu aldrig været tvunget til at bygge en mur for at holde folk inde”.

Men det var DDRs leder Walter Ulbricht.

Hans regime kunne simpelthen ikke holde til, at 250.000 østtyskere om året vendte arbejder- og bondestaten ryggen og søgte mod friheden og Vesten.

Og her er vi ved én af historiens mange fascinerende ironier.

For hvor muren var tænkt som den endegyldige langtidssikring af det socialistiske regime, endte den med at være den bedste garanti for, at DDR-socialismens rædsler ikke går i glemmebogen.

Enhver, der har gået langs Berlinmuren eller bare set billeder af desperate østtyskere, der forsøger at springe ud af vinduerne, har fået en håndgribelig og alt andet end abstrakt forståelse af, hvordan det må være at bo i et regime, der er nødt til at låse sine borgere inde.

Personligt blev jeg igen mindet om dette, da jeg den 13. august havde æren af at indvie den første del af muren, som er kommet til et museum i Skandinavien. Seancen fandt sted på Koldkrigsmuseet på Langeland, og her mødte jeg den sidste østberliner, der – vel at mærke forgæves – i april forsøgte at forlade Østberlin.

Sammen med en nær ven besluttede Bernd Greiser sig, trods familie og børn, at sige farvel til DDR, men grænsevagterne fik forpurret deres hækkeløbsforsøg over muren i sidste sekund.

Og hvad skete, der så med Bernd Greiser?

Jo, han blev interneret i en ungdomsanstalt i over 200 dage – en anstalt, som DDR-regimet oven i købet kaldte for ”Frohe Zukunft” – den glædelige fremtid.

Da muren så faldt, skyndte hans ”fangevogtere” sig over på Ku’damm – og spurgte ham om morgenen - ”Nåh, har du ikke været ovre endnu?”

Det er den kynisme og undertrykkelse som murens opførelse minder os om.

Men ikke nok med det.

Muren minder os også om, at vi aldrig må tage demokratiet for givet – at frihed og åbenhed er værdier, som vi altid skal være parate til at kæmpe for.

Eller som Vesttysklands tidligere præsident Richard von Weizsäcker engang har udtrykt det:

”den, som lukker øjnene for fortiden, bliver blind for nutiden”.

Og desværre er der rigeligt at tage fat på her oppe fra udsigtsposten.

Tag bare hele situationen efter ’89.

Dengang var euforien så voldsom, at mange – og det gjaldt også mig selv – troede, at vi nu stod over for intet mindre end en ny demokratisk guldalder.

Men sådan er det ikke gået.

Og det er faktisk delvist vores egen skyld.

For vi har pga. afhængighed af ikke mindst olie som Vesten sendt milliarder af dollars til de olieproducerende lande i Mellemøsten, som regimerne har kunnet bruge til at livtidsforlænge deres undertrykkende regimer.

Ja, iflg. USA’s tidligere udenrigsminister Henry Kissinger er der tale om intet mindre end den største pengeoverførsel fra en region til en anden.

Samtidigt har vi oplevet, hvordan vores liberale værdier i høj grad er blevet udfordret.

Og her tænker jeg ikke alene på, at jubeldagen den 9. november blev afløst af mareridtet den 11. september –

og nu altså også den 22. juli -

men at vi siden ’89 har fået anskuelighedsundervisning i, at demokrati og markedsøkonomi ikke er som siamesiske tvillinger.

Tag Rusland, tag Kina.

Og hvad værre er: de har oven i købet leveret højere vækst til deres befolkninger end vi har i Europa.

At vi i Europa – og Vesten - bliver udfordret på en helt anden måde - har jeg flere gange oplevet efter, at jeg har skiftet kommentatorkasketten ud med ministerhvervet.

Uden konkurrence er naturligvis her klimatopmødet i København.

Og bare rolig.

Nu følger ikke én lang gennemgang af topmødet. Og ej heller besværgelsen af, at tingene var langt lettere dengang Lumbumba bare en drink – og ikke en kontrær sudanesisk klimaforhandler.

Næh, mit eksempel er langt mere jordnært.

På et tidspunkt står jeg nede i den store plenarsal, og så kommer min indiske kollega hen og spørger, om jeg ikke har ét mødelokale, de må låne.

Og nu er vi jo høflige folk i Danmark – så ”jo, ja, jovist”, og så fik han tromlet de herrer sammen, der skulle bruge lokalet.

Og så red den nye verdensorden bogstavelig talt forbi mig – det var Kinas nr. 1, Indiens nr.1, Brasiliens og Sydafrika nr. 1.

Det var så i det lokale, hvor de blev enige om ”indmaden” til dét, der siden blev den såkaldte Københavner-aftale.

Og det var det lokale, som Præsident Obama bogstaveligt måtte ”partycrashe”.

Og hvor var Europa?

Jo, vi havde travlt med at diskutere med os selv... og for øvrigt var vi slet ikke tunge nok til at blive inviteret med, da det virkelig gjaldt.

Alt det her har for længst fået folk til at skrive Europas nekrolog, og udtrykket den ”post-europæiske verden” har da også fundet vej til det globale ordforråd. Men læren fra ’89 er nu en anden – den er, at man kan ændre sin tilværelse radikalt – og at vi ikke bare er passive tilskuere i en græsk tragedie, der jo som bekendt altid ender sørgeligt.

Så hvad skal der gøres? I min optik er der primært fire ting, der vil afgørende for Danmark.

For det første skal vi i langt højere grad end hidtil erkende, at vi **er del af et globalt hjernekapløb**.

Vi løber altså ikke rundt på et lukket atletik-stadion, hvor danskere konkurrerer med danskere!

Og lad det være sagt med det samme – det er i høj grad i vor interesse – for vi har altid været en stærk handelsnation;

men det betyder altså også, at vi ikke må udstyre vort erhvervsliv, universiteter og studerende med flere sandsække.

For så risikerer vi bogstavelig talt, at de løber et andet sted hen.

Før jeg blev prorektor på Københavns Universitet, var jeg ansat i Dansk Industri – og dér fik jeg naturligvis erhvervslivets konkurrencevilkår tæt ind på livet.

Der var ét tal, der har printet sig fast i hukommelsen.

Og dét er, at hvis den ene procent, der betaler mest i skat her i landet, siger ”goodbye Denmark” eller ”Auf Wiedersehen Dänemark”, så koster det statskassen 27 mia. kr. – det er mere, end vi bruger på vores universiteter; for slet ikke at tale om efterlønnen.

Frem for at fokusere på, hvordan vi får endnu flere skattekrøner ud af virksomhederne, skal vi derfor gå den anden vej. Vi skal gøre det så attraktivt som muligt at operere i og udfra Danmark, at flere udenlandske virksomheder søger hertil.

Hvis vi bare kommer op på svensk niveau, så giver det ifølge ny forskning fra Copenhagen Business School lige så mange ekstra penge i kassen som hele tilbagetrækningsreform

Det **andet** vi skal gøre, jamen det er at blive **uafhængige af fossile brændsler**, kul, olie og gas.

Det skal vi, fordi det er godt for vores sikkerhed, men i høj grad også for vores økonomi.

Hvis vi tager sikkerheden først.

Jamen, dér kan man bare kigge på et kort og stille sig selv dét spørgsmål, om de lande, der sidder på oliereserverne, er lande, som vi deler værdier med?

Og svaret - med Norge som den store undtagelse - er et rungende nej.

Tag bare Libyen eller Saudi Arabien.

Det er ganske enkelt ikke lande, hvor vi skal pantsætte vores udenrigspolitiske handlefrihed. Det er da mildest talt heller ikke synderligt velgennemtænkt, at Europa i fællesskab først gør Gadaffi til en holden mand, og at vi så bagefter må gribe til bombetogter. Selvom vi naturligvis skal glæde os over, at indsatsen tilsyneladende har båret frugt.

For Danmark er afhængigheden af olie særligt presserende, fordi vi om nogle få år, ligesom resten af EU, bliver nettoimportører af fossile brændsler, da vore reserver i Nordsøen også er på vej nedad.

Men det kan også blive godt for vores økonomi.

For uanset hvordan vi end vender og drejer det, så kommer efterspørgslen efter grønne løsninger til at eksplodere fremover.

Tag bare Beijing.

Jeg var der på juleferie i midten af ’90erne – og der væltede det med cykler;

som minister var det så stor en sensation, da jeg endelig så en cykel, at jeg måtte opdatere min facebook. Problemet for de mange millioner kinesere, indere osv. er bare, at mens der bliver flere og flere af dem, så går verdens fossile reserver den eksakt anden vej.

Så ligesom amerikanerne er de på jagt efter alternative energikilder – lige fra vindmøller over biomasse til fjernvarme.

Og det er præcist dét, vi kan i Danmark.

Og dét er det, vi i høj grad er kendt for.

Tag bare det seneste statsbesøg.

Sydkorea kom dybest set kun for én ting – for at indgå en grøn alliance med Danmark.

Og da de har besluttet sig for at investere 2 pct. af deres BNP – små 80 mia. dollars i deres grønne omstilling – ja, så kan det også komme til at skæppe i kassen hos Danfoss, Vestas, Grundfos osv.

For det tredje er der for mig ingen tvivl om, at vi også i Danmark har brug for at få noget af ånden tilbage fra '89.

Én af de andre centrale lærer fra '89 er nemlig, at der skal være grænser for politik – grænser, for hvad politikere skal blande sig i, og grænser for, hvad andre skal bestemme over vores respektive liv.

Borgerne i DDR lærte på deres egen krop, hvad der sker, når magthaverne vil bestemme alt. Når man ikke tør lade mennesker tage ansvar for eget liv.

Østtyskerne måtte ikke selv beslutte, hvilken børnehave eller folkeskole, deres barn skulle gå i,

Eller hvilken fjernsynskanal, de ville se om aftenen. Eller hvor de ville rejse på efterårsferie.

Lad mig understrege: I Danmark er vi langt fra DDR-tilstande. Meget langt.

Men tendensen til, at der er politikere, der vil bestemme, hvordan mennesker skal leve deres liv, er desværre ikke muret inde.

Lad mig blot nævne nogle få eksempler:

Forbud mod au pair-piger.

Forbud mod tv-reklamer for slik og sodavand

Forbud mod kildevand på kommunale arbejdspladser.

Forbud mod børnecykling uden hjelm.

Forbud mod tv-lotteri.

Og sågar forbud mod særlige snore i rullegardiner.

Jeg er glad for, at det kun er særlige snore – ellers kan det blive lidt vanskeligt at få gardinet op!

Seneste skud på stammen er, at kønsforskellene skal udviskes i børnehaverne – man kan næsten kalde det et forbud mod, at drenge er drenge og at piger er piger.

Jeg afslører vist ikke for meget, hvis jeg siger, at alle forslagene er fremsat af Socialdemokraterne eller SF.

Naturligvis kan man godt argumentere for disse forslag.

Der er jo ingen af ingen af os, der ønsker, at vores børn skal blive tykke.

Eller at de skal komme til skade i trafikken.

Som ligestillingsminister ser jeg da f.eks. også rigtig gerne, at vi får flere kvindelige talenter i spil – alt andet er hjernespild – som vi ikke har råd til.

MEN nej, jeg vil ikke indføre tvangskvoter for kvinder i bestyrelser –

for det er altså ikke min virksomhed; det er aktionærernes – og i modsætning til

oppositionen, så har jeg altså ikke selvtillid nok til at tro, at jeg har bedre overblik over, hvad der er bedst for virksomheden, end de har.

Og nej, jeg vil heller ikke bryde ind i samtlige private hjem og blande mig i, hvordan den enkelte familie fordeler barslen imellem sig.

For at leve handler altså også om at tage ansvar for sin egen tilværelse og for sin familie. Vi skal derfor ikke have flere regler, mere lovgivning og mere politisk indblanding.

Men det er ikke nok med at håndtere hjernekapløbet, blive uafhængige af fossile brændsler og genfinde noget af frihedsånden fra 89.

I den nye verden med flere stormagter bliver vi simpelthen også nødt til at få Europa til at fungere bedre.

Med en eksport på 60% til de øvrige EU-lande er det ganske enkelt en illusion at tro, at vi kan være en vindernation i en taberregion.

Tag bare den økonomiske storm, der nu endnu engang rammer os.

Udløseren af stormen er jo en gældskrise – ikke mindst de sydeuropæiske lande – en gældskrise, der får markedet og forbrugerne til at tvivle på, at regeringerne kan få styr på de røde tal.

Se, der kan vi jo naturligvis gøre noget i DK – f.eks. via tilbagetrækningsreformen og vor netop lancerede vækstpakke.

Men hånden på hjertet.

Vi kan jo ikke ved hjælp af vor vækstpakke få genskabt tilliden til Grækenland, Italien osv. – og dermed sikre finansmarkedernes tillid til Euro'en.

Præcis fordi vi er i skæbnefællesskab, er det så afgørende, at vi på EU-plan bliver enige om initiativer som dem Tyskland og Frankrig netop har foreslået – et gældsloft.

Tilsvarende bliver vi nødt til at puste mere konkurrence ind i EU. Et godt eksempel er her energiområdet.

Det er temmelig absurd, at Europa ikke er koblet sammen som ét energinet, med energipolitiske motorveje, men at nettene stopper ved de nationale grænser – næsten helt som ml. Øst og Vest.

Jeg skal til at slå landingsstellet ud... og nu startede jeg jo med 50 års-jubilæet for Berlinmurens opførelse. Men her oppe fra udsigtsposten er det også muligt at få øje på et andet jubilæum, nemlig 30 året for den militære undtagelsestilstand i Polen.

For 30 år siden rullede tankenes ind i Warszawa, Gdansk osv., og frihedshelten Lech Walesa blev interneret – ikke på "Frohe zukunft" men i forskellige små byer i det østlige Polen.

Faktisk er dét noget af det første, jeg kan huske – altså inden for politik- så nørdet er jeg trods alt heller ikke.

Som den sande frihedshelt han er, var Lech Walesa ikke sådan at holde ned.

Så i 89 var han med til at sikre, at demokrati og frihed langt om længe blev bredt ud til Warszawa, Budapest, Prag osv.

Nu havde Walesa jo altid haft et godt øje til Guds eget land og Ronald Reagan, så det var måske ikke så underligt, at han lod sig inspirere af Hollywood, da Solidaritet skulle lave sin første valgplakat.

Det blev til den fra filmen High Noon, hvor Gary Cooper ene mand går op imod fjenden.

Men på de store plakater, de rullede ned fra tagene i bla. Warszawa, var Gary Coopers seksløber blevet skiftet ud med en valgseddel.

For det var den, at polakkerne skulle gå op imod kommunismen – og det lykkedes som bekendt

Kort tid inden jeg blev minister, var jeg så heldig at blive udnævnt af Angela Merkel, Tony Blair, Fogh Rasmussen osv. til vismand for EU's fremtid.

I dag som ligestillingsminister havde jeg nok opponeret lidt mod den titel.

På det andet møde i vismandspanelet kunne jeg altså ikke dy mig for at få Walesa til at signere valgplakaten, som først hang på mit prorektorkontor på Københavns Universitet, og nu hænger i Klima- og energiministeriet.

"Jamen hallo, er du overhovedet gammel nok til at huske 1989"? knækkede han bag valroskægget – til kvinderne i forsamlingen – det var en verbal lykkepille, der dulmede bekymringerne for at runde et vist skarpt hjørne.

Men mens hans griflede, blev vi faktisk hurtigt enige om, at det faktisk er High noon igen i Europa og DK.

Det er i disse år, at det bliver afgjort, om vi mister førstefødselsretten til at være den mest fremrangsrige region i verden.

Så lad os udnytte den High Noon – og gøre alle dommedagsprofetier om, at Europa fremover må nøjes med at være et museum for velbjergede asiatiske turister til skamme.

Tak for opmærksomheden.